

Datum
2009-03-09

Beteckning | referens
YTTRANDE
Kristina Swiech

Rädda Barnen
Save the Children Sweden

Justitiedepartementet
Enheten för migration och asylpolitik

Yttrande över betänkandet **Försörjningskrav vid anhöriginvandring (SOU 2008:114)**

Sammanfattning

Rädda Barnen anser att ett försörjningskrav vid anhöriginvandring uppenbart strider mot barnkonventionen och kan få mycket allvarliga konsekvenser för barn.

Rädda Barnen avstyrker utredningens förslag att ett försörjningskrav ska införas som huvudregel för anhöriginvandring. Ett försörjningskrav kan få till konsekvens att familjemedlemmar tvingas leva åtskilda under många år, vilket är mycket allvarligt ur ett barnrättsperspektiv. Rädda Barnen anser att försörjningskravet saknar ett rättighetsperspektiv där familjen erkänns som den grundläggande enheten i samhället och alla människors lika värde respekteras. Syftet med försörjningskravet uppges vara att främja integrationen. Rädda Barnen anser det inte visat att syftet skulle uppnås. Tvärtom talar mycket för att den enskildes möjligheter till integration skulle minska.

Om ett försörjningskrav införs är det enligt Rädda Barnen ett absolut minimikrav att föräldrar och anhöriga till minderåriga barn undantas från försörjningskravet. Att införa ett försörjningskrav skulle strida mot barnkonventionen. Utredningens barnkonsekvensanalys måste tolkas som att försörjningskravet strider mot barnets bästa. Någon avvägning mellan barnets bästa och samhällets intresse har dock inte gjorts, vilket är mycket anmärkningsvärt. En sådan avvägning måste enligt Rädda Barnen resultera i att barnets bästa väger tyngre och att ett försörjningskrav därmed inte kan införas.

6.1 Ett försörjningskrav införs

Rädda Barnen avstyrker i sin helhet utredningens förslag att ett försörjningskrav ska införas som huvudregel för att uppehållstillstånd på grund av anknytning till person ska beviljas en utlänning enligt 5 kap. 3 eller 3 a § Util.

Ett försörjningskrav kan få till konsekvens att familjemedlemmar tvingas leva åtskilda under många år, vilket är mycket allvarligt ur ett barnrättsperspektiv. Om försörjningskravet inte uppfylls får familjeåterförening ändå ske då anknytningspersonen har haft permanent uppehållstillstånd i fyra år. Till den faktiska tiden av separation ska även läggas tiden för resan till Sverige, asylprocessen samt tiden för prövning av ansökan om

familjeåterförening. Mot bakgrund av hur lång separationen kan bli anser Rädda Barnen att försörjningskravet saknar ett rättighetsperspektiv där familjen erkänns som den grundläggande enheten i samhället och där alla människors lika värde respekteras.

Det främsta syftet med ett försörjningskrav är enligt utredningen att främja integrationen genom att skapa drivkrafter för egenförsörjning. Rädda Barnen anser inte att utredningen har visat att det uttalade syftet skulle uppnås. Mycket talar tvärtom för att ett försörjningskrav skulle minska den enskildes möjligheter till integration. Utredningen har inte i tillräcklig utsträckning vägt in de negativa effekter ett försörjningskrav kan få för den enskilde och därmed förutsättningarna för integration. En sådan effekt är oro för och saknad efter barn och make/maka som befinner sig i hemlandet eller kanske i ett flyktingläger. En annan effekt är avsaknad av såväl praktiskt som känslomässigt stöd. En tredje skapande av skam och skuld inför såväl familjen som landsmän för att inte lyckas få familjen till Sverige.

Rädda Barnen vill också betona att utredningens uppdrag har varit att lämna förslag till författningsändringar som medför att ett försörjningskrav införs. Uppdraget anses därmed begränsa utredningens möjlighet att fullt ut utreda försörjningskravets negativa effekter samt dess förenlighet med internationella åtaganden och "barnets bästa".

6.2 Undantag från försörjningskravet

Om ett försörjningskrav för anhöriginvandring införs är det enligt Rädda Barnen ett absolut minimikrav att föräldrar till minderåriga barn samt andra personer som barnet kan beviljas uppehållstillstånd grundat på anknytning till undantas från försörjningskravet. Det är inte endast en förälder som barnet riskerar att leva åtskild från under mycket lång tid, utan även syskon och andra nära anhöriga som det har haft en mycket nära relation med. Om barnet har rätt till uppehållstillstånd grundat på anknytning till ett äldre syskon eller någon annan som barnet har ett beroendeförhållande till är det självklart också mycket viktigt att barnkonventionen och barnets bästa också beaktas i den utvidgade familjen.

Barnkonsekvensanalysen

Som en positiv effekt av försörjningskravet betonas särskilt att barn kommer till ordnande förhållanden och därmed slipper exempelvis de hälsorisker trångboddhet medför. Rädda Barnen menar att betydelsen av att barn kommer till ordnade förhållanden i alltför liten utsträckning har vägts mot andra konsekvenser. Såsom de ofta mycket svåra förhållanden som råder i barnets hemland eller tredje land och betydelsen av att leva i en hel familj. Som en positiv effekt framhålls vidare att barn som lever integrerade i det svenska samhället har större möjligheter att klara av skola och på lång sikt få ett bättre liv i Sverige. Påståendet brister på flera punkter. Flera faktorer har överhuvudtaget inte nämnts, såsom att barnet i hemlandet eller i tredje land kanske inte alls har tillgång till skola, att barnet kan ha stora svårigheter att tillgodogöra sig utbildningen på grund av familjesplittringen eller att barnet planerar för en framtid i ett annat land. Det har inte heller nämnts att barnet kan gå miste om flera år i Sverige under

en tid då barnet är mycket mottagligt för språkinläring. Att den aspekten inte har vägts in är särskilt anmärkningsvärt med tanke på den avgörande betydelse språket har för såväl skola som integration.

I analysen redogörs för flertalet mycket allvarliga konsekvenser ett försörjningskrav kan få för barn. Det hänvisas bl.a. till flera studier om flyktingbarn som visar att ofrivillig familjeseparation medför en generellt ökad förekomst av psykiska besvär, depression, sänkt självkänsla, beteendeproblem och försämrade skolresultat. Utredningen konstaterar att det är *uppenbart* att en familjeseparation *oftast* är negativ för ett barn. Det framförs vidare att det inte *entydigt* kan vara till ett barns bästa att återförenas med föräldrarna i ett annat land om livsomständigheterna i det nya landet är otrygga.

Utredningen redovisar inte vilka slutsatser man drar av barnkonsekvensanalysen. Rädda Barnen anser dock att resultatet av analysen måste tolkas som att det *inte* är för barnets bästa att införa ett försörjningskrav.

Utredningen har inledningsvis konstaterat att barnets bästa inte är det enda intresse som ska beaktas utan att det ska vägas mot andra intressen. Efter att utredningen, som det får förstås, finner att det skulle strida mot barnets bästa att införa ett försörjningskrav görs dock ingen avvägning mot samhällets intresse att främja integration. Detta är mycket anmärkningsvärt. Rädda Barnen konstaterar att barnets bästa ska vara en tungt vägande faktor då det vägs mot andra intressen. Den avgjort viktigaste aspekten av barnets bästa är barnets möjlighet att vara tillsammans med sina föräldrar.¹ Det konstateras vidare att försörjningskravets positiva effekt på integrationen inte har visats. Rädda Barnen anser dock att barnets bästa måste väga tyngst oavsett om ett försörjningskrav främjar integrationen eller inte.

Barnkonventionen

Rädda Barnen anser att ett försörjningskrav vid anhöriginvandring strider mot barnkonventionen.

Som framgår ovan anser Rädda Barnen att ett försörjningskrav vid anhöriginvandring strider mot barnkonventionens artikel 3 om barnets bästa. Barnkonventionen ska ses som en helhet där barnets bästa är en grundläggande princip och familjen den centrala enheten för barnets utveckling och välfärd. Försörjningskravet kan medföra att familjer tvingas leva åtskilda under många år. Separationens längd har betydelse för hur lång tid det tar för den splittrade familjen att åter bilda en fungerande familj, där barnet känner sig tryggt. Med beaktande härav anses det strida mot barnkonventionens anda att genom ett försörjningskrav separera barn från sina föräldrar mot deras vilja, även om det inte är en rättighet att beviljas uppehållstillstånd grundat på anknytning. Det måste också anses diskriminerande att ett barns möjlighet till återförening avgörs av på vilken grund familjemedlemmen beviljats uppehållstillstånd. Ett försörjningskrav anses även strida mot kravet att en ansökan om familjeåterförening ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt (artikel 10). Ett förfarande kan varken anses positivt, humant eller snabbt

¹ Barnkonventionen och utlänningslagen (SOU 1996:115), sid 44

om en återförening kan hindras under flera år med hänvisning till försörjningskravet. Under väntetiden måste även barnets rätt till utveckling anses kränkt (artikel 6). Denna rättighet inrymmer barnets rätt till kärlek och trygghet samt ett stabilt och varaktigt förhållande till föräldrarna.²

Rädda Barnen anser det långt ifrån tillräckligt – särskilt utifrån ett barnrättsperspektiv – att införa en bestämmelse om att undantag från försörjningskravet kan göras om det finns ”synnerliga skäl”. Som exempel på när undantag kan beviljas med hänsyn till ett barns intresse nämns att ett barn i sitt hemland inte har någon vårdnadshavare eller annat ordnat omhändertagande inom familjeliknande förhållanden som barnet känner sig tryggt med. Mot bakgrund av exemplet och den rådande mycket restriktiva bedömningen av ”synnerligen ömmande omständigheter” menar Rädda Barnen att det kan tas för mycket troligt att undantagsbestämmelsen kommer att tillämpas på ett mycket litet antal barn.

Stockholm den 9 mars 2009

RÄDDA BARNEN

Elisabeth Dahlin
Generalsekreterare

² Barnets bästa i främsta rummet (SOU 1997:116), sid 168